

TEĀTRIS

Kā lai uzlabo mūsu pasauli

Režisors Gundars Silakaktiņš arī mūs itin kā provocē uz donkihotismu, tas ir, vismaz uz gribu palīdzēt citiem

MAIJA SVARINSKA

Dailes teātra jaunā izrāde "Blok mājas Dons Kihots" tapusi Vasaras dārzā, un šis fakts tai piešķir īpašu savdabīgumu. Skatītāji tiek sasēdināti attālināti cits no cita stikla sienas priekšā, aiz kuras norisinās darbība, un tādējādi rodas sajūta – teātris teātri. Skatītāju zāles telpā ir arī ekrāns, kas ļauj tuvumā ieraudzīt kādu aiz stikla izvietoto detaļu vai aktieru, precīzāk, viņu varoņu sejas izteiksmi, kas vienlaikus tāpat paspīlgtina līdzīgu atsvešinātības sajūtu, tā sakt, dzīve televizora ekrānā.

Tikpat interesanti apgūta telpa viņpus stikla sienas, proti, blok mājas dzīvoklis, kurā mīt viena no darbības personām – psihiski slims cilvēks –, un atbilstīgi noformēts arī viņa mitekļis. Vai tā būtu viņa teltisveidīgā mīga vai virvju un diegu virtenes, kas kā tīkls saaudužas telpu, parastas taburetes vai pie pretējās sienas piestiprinātie mazliet biedējošie galvaskausu attēli. Vispār ir daudz, ko redzēt un no kā iekšēji nepatikā novērsties. Jā, izrādes mākslinieks Aigars Ozoliņš radījis iespaidīgu blok mājas mikroprojekta tēlu, no kura labprātāk gribētos izvairīties un par kuru iedomājosies sirdsapziņa neviļus atgādina: cik daudziem cilvēkiem tomēr ir nepieciešama palīdzība.

Par pasaules nedienām mums tā vai citādi laiku pa laikam atgādina arī dramaturgs Artūrs Dīcis. Vai tie būtu "Purva bērni" vai "Lidojošais Travolta", vai "Arī vaļiem ir bail". Ar tādu pašu aizrautību viņš mūs uzrunā arī lugā "Viņi melo labāk", ko savulaik lieliski iestudējis Juris Rijnieks. Tagad, lūk, viņa jaunais darbs, kas tapis, kā esmu sapratusi, pirms pāris gadiem un arī beidzot ieraudzījis rampas gaismu pašā dramaturga teātri. Impulsu šai lugai, ko apliecina arī tās nosaukums "Blok mājas Dons Kihots", devis Migels de Servantess, kura romāns "Dons Kihots", aizsācis savu ceļu pie lasītājiem 1605. gadā, turpina sekmīgi to vēl joprojām. Savu artavu lugai, domāju, devusi arī sešpadsmit gadsu vecā zviedriete Grēta Tūnberga, kas satricināja pasauli ar savu kaismīgo iestāšanos par dabas aizsardzību. Aizrautīgā, neierasti godīgā meitene, kurai, kā izrādās, ir Aspergera sindroms un virkne citu veselības problēmu, manuprāt, ir atstājusi savu iespaidu arī uz vienu no A. Dīča lugas varoņiem. Uz to, kura mītni mēs

PUBLICITĀTES (MĀRCIS BALTSKARS) FOTO

Dainis Grūbe (no labās) un Lauris Subatnieks izrādē ir radījuši lielisku duetu, kas, gluži kā mūzikā, pārliecina gan ar balsu saplūsmi vienā, gan vienlaikus ar to daudz balsību.

■ **Artūrs Dīcis, "Blok mājas Dons Kihots", iestudējums Dailes teātra Vasaras dārzā**

Režisors: Gundars Silakaktiņš, mākslinieks Aigars Ozoliņš, mākslinieciskā asistente Jurate Silakaktiņa, mūzikas konsultante Zane Dombrovska, gaismu mākslinieks Harijs Zālītis, videomākslinieks Jēkabs Vilkārsis.
Lomās: Dainis Grūbe, Lauris Subatnieks.
Nākamās izrādes: 8., 9. augustā.

varējām, kā jau teicu, pamatīgāk iepazīt izrādes sākumā.

Lugu detalizēti neanalizēšu. Neesmu to lasījusi, tādēļ nevaru to novērtēt. A. Dīča citu darbu kontekstā, bet tas būtu principiāli, jo ir sasauces, kas, manuprāt, tomēr apliecina skatījuma konsekvenci, ar kādu dramaturgs raugās uz pasauli, nevis tā nepilnības. Kaut piebildīšu: līdzības vedina uz atpazīstamību. Varbūt tādēļ dažu manu koleģu reakcija uz Dailes teātra izrādi nebija tik labvēlīga kā manējā.

Bet man izrāde patika.

Režisors Gundars Silakaktiņš arī mūs itin kā provocē uz donkihotismu, tas ir, vismaz uz gribu palīdzēt citiem. Režisoram ir izdevies parādīt notiekošā daudzslāņainību, to visspīlgtāk un pilnvērtīgāk atklājot tieši aktieru spēlē. Dainis Grūbe un Lauris Subatnieks ir radījuši lielisku duetu, kas, gluži kā mūzikā, pārliecina gan ar balsu saplūsmi vienā, gan vienlaikus ar to daudz balsību. Bet "nošu" sākums ir ļoti ierasts – klauvējiens pie durvīm, un tajās parādās sadales tīklu darbinieks. Ar to viss arī sākas. Atnākušais Viktors paliek ilgāk nekā stundu pie divaiņa, kas devis sev vārdu – Jautājuma zīme. Vārdu, kas kādā brīdī var kļūt arī par mūsējo. Kas es esmu?

Šo vārdu apspēlēt psiholoģiski – tas nav viegls, bet ļoti interesants uzdevums. Dainis Grūbe to paveic ar neatslābstošu enerģiju un azartu. Es teiktu: spoži nospēlētā loma. Cilvēks kā Dons Kihots, kas alkst uzlabot pasauli, cerēdams uz Sančo Pansas atbalstu, tas ir, uz Viktoru, kas ienācis no ārpuspasaules. Būtībā viņam, tāpat kā Servantesa varonim, nekas nesānā, jo visas iecerē faktiski ir utopiskas.

Grūbes spēle, manuprāt, ir tik interesanta tieši tādēļ, ka teju katru minūti, par spīti varoņa runātā teksta satvaram, aktieris psiholoģiski absolūti pārliecina. Pārlieci-

redzēt, gan saprast, taču tajā pašā laikā kā piemēru minēšu revolucionārus, kuriem diža mērķa vārdā tā palīdz sev nevajadzīgo iznīcināt, novākt no ceļa. Tādēļ Viktors

jaušs jautājums, jo klusējošu paužu Laurim Subatniekam ir pārpārēm, taču tās, kurās ieskatījos, nevienu nekaitināja tukšuma dēļ. Vēl vairāk, psiholoģiskās pārmaiņas aktieris īsteno sava varoņa iekšējā dzīvē, un iznākumā arī var runāt par to, ka tapis mākslas tēls – ikdienišķs cilvēks, kas apgūst savu dzīves skolu. Arī šajā faktā ir režisora veiksmes: iemācieties redzēt viens otru!

Palīdzēt atvērt acis – varbūt tāds arī ir bijis Gundara Silakaktiņa virsuzdevums. Uz šādu secinājumu vedina arī interesantā skatītāju "ietērpā" detaļa, proti, austiņas, bez kurām nevar sadzirdēt to, kas notiek tur, aiz stikla sienas. Bet, kad viss noslēdzas ar sprādzienu un iznīcīgu tumsu, mēs ieraugām sevi tur, priekšā. Uz melnā fona mūsu austiņas atspulgo spožu zaļu gaismu. Re, arī jūs, dārgie skatītāji, esat no tās pašas blok māju pasaules. Un paliek jautājums: kā lai uzlabo šo pasauli?

“Dainis Grūbe Jautājuma zīmes tēlā spēlē tā, ka patiešām liekas: varonis iekšēji mutuļo, līdz sev svarīgos esības jautājumos ārēji uzsprāgst.

na tieši tikpat kā Grēta Tūnberga, pie kuras viņa varonis caur videoekrānu apēl un ar kuru tik ļoti vēlētos tikties. Pārsteidz arī varoņa vārda – Jautājuma zīme – apspēle. Aktieris spēlē tā, ka patiešām liekas: varonis iekšēji mutuļo, līdz sev svarīgos esības jautājumos ārēji uzsprāgst. Vienlaikus varonis pats ir nopietns jautājums gan Viktoram, gan mums, skatītājiem: ko lai dara ar šādām personām? Viņu visziņošā izpētes kaisme būtībā taču var izvērsties līdz bīstamībai, līdz apdraudētībai. Apstēstība ļauj daudz gan sa-

pavisam citādi reaģēt uz Jautājuma zīmes sparīgo dzīves plānu. Izsauca policiju, jo draudziņš, kā izrādās, ir spējīgs uz slepkavību.

Vērojot Lauri Subatnieku spēli, neviļus domāju, kas ir vieglāk – visu laiku intensīvi darboties, runāt vai ar koncentrētu uzmanību vērot šo procesu. Tas nav ne-

■ VĀRDS SKATĪTĀJIEM

@Astrologilv: "Izrāde uzdod daudz jautājumu, kas šizīgajā pasaules (covid) ierobežotībā nevar ienākt (ne)pātātā... Par Visuma centru un prāta perifēriju... Brangis kokteilis, ko lieliski izspēlēja Dainis Grūbe un saspēlēja Lauris Subatnieks. Dīcis tematiski "ņem augstu"."